

ASTE DONEA

BETI izan da Euskal-erria Jaungoiko ganako gogo aundikoa ta eleizkizunak antolatu izan dira emen, garai guzietan, ospe aundia-rekin.

Ez da emen beste leku batzuetan añako ots aundiko jaiarik egiten; iñilagoak izaten dira, baña eguyagozkoak ere bai. Kanpoari baño barrenari geyago begiratzen zaio, ta begien atsegiñari baño arimaren onari ere bai.

Orrek ez du esan nai, beste errietako antzera, emen ere egiten ez dirala eleizbira edo prosezio ikusgarriak, ez; gai ontan ere zerbait eta zerbait azaltzeko eran arkitzen gera euskaldunak.

Urtero, ikusteko eleizbirak egiten dira Iruña'n, ta inguruetatik eta urruti samarretik ere jende asko biltzen da eleizgai apain ta begiragarriak ikustera.

Gipuzkoa'n bertan ere zerbait esan liteke, uri askotan, egun done abetan, egiten diran eleizkizuna gatik.

Iñora jua gabe, aldemenean daukagu Ondarrabi'ko uri leñargia, gai ontan guztiz izendatua dana.

Aurten, guda galgarriaren gatik, ez da izango len oitu aña atzerri-tar; baña izan oi dira baztar guziak betetzen ziranak erbesteko oztea-kin. Ozte aberatz, gain gañekoakin. Baita ere, gero Ingalaterra'n erre-ge izan zan, Eduardo zazpigarrena bein baño geyagotan arkitu zan Ondarrabi'ko eleizbira ospetsua ikusten.

Orretarako eleizbira juaten dan karriketako echeetan, sapailo edo balkoiak alogeratzen dituzte, ta naiko diru bera gatik emanaz.

Ikustekoa izaten da eguyazki Ondarrabi'ko eleizbira, baña ez ikuste-

koa bakarrik, samurkiro biyotza ukuitzen dubena ere bai. Bada apainketaz gain azaltzen da argiro ondarrabitar zintzoen kristautasuna.

Ondarrabi ez da Gipuzkoa'n uri bakarra gai ortan. Beste geyagore badira.

Aldamenean dago Irun, ederki asko azaltzen ditubena eleizbira gain gañekoak. Goierrian izendatua dago berriz Segura. Eta batzubetan geyago ta bestietan guchiyago uririk geyenetan eleizbira ederrak egiten dira.

Donostiya'n ez da orain ikusgarritzko gauzik egiten, baña egiten dan eleizbira bakarra benazko eta jainkotar izaten da.

Lengo gizaldietan ikusgarritzko eleizbirak egiten ziran Donostia'n.

Ala zion Joakin Ordóñez apaiz jaunak 1761 garren urtian (1):

«Eleizbira ederrak egiten dira osteun-doni ta ostiral-doneko gaue-tan, argizai askorekin, bada mutil gaztechuak izan arren ez da iñor argirik gabe juaten, ibiltzen dira isiltasun ta era onian, biltzen dira irurogei eleiz-atordun baño geyago, ta *Miserere* chandaka abestutzen dute, gizarudi asko dauzkate ta guztiz ederrak, Balladolid'koak ots aundikoak izan arren, ez dira Donostikoak baño obeak; garisuman izkintza asko izaten dira, igande arratsaldeetan iru, ostegun ostiraletan *Miserere* abestutzen da, ta baserritarrentzat egiten dira izkintzak euskeraz.»

Ikusten danez, 1761 garren urterako euskera eleizetan baserritarrentzat bakarrik izaten zan. Gañerakoak etziran euskaldunak izango. ¿Nola ez galdu gure izkuntza maitagarria orrela chokoratu ezkeror?

Gauz abek gogoratzian tamaltzen da gure gogoa, baña utzi ditzagun oldozpen abek eta jarraitu dezaiogun lengo gaiari.

Gizairudi gain-gañekoak zirala Donostian lengo garaietan azaltzen du Ordóñez apaiz jaunak; eta ziñetsi genezake oroituaz, donostiar gizairudigille Arizmendi azkarrak egiñak zirala geyenak.

Arizmendi'ren trebetasun ta esku egokia ondo jakiña daukagu, ez bakarrik beragaz idatzia arkitzen dana gatik, baizik bere egipen gain gañeko batzuek, oraindik, Jainkoa'ri eskerrak badauzkagulako.

Done Bizente'ko eleizan aldare batean arriturik ikusten degu Purgatoriyoko animen gizairudi antzeko lan guztiz egokiya. Arizmendi'k egiña da.

Andre Maria'ren eleiz. nagusiyan ikusten da Done Pedro'ren gizai-

(1) San Sebastián en 1761. Descripción de la Ciudad, sus monumentos, usos y costumbres, por el presbítero D. Joaquín de Ordóñez.

rudi bat; nolakua bera. Aita Pio bost'garrenaren aldarerako gizairudiz-ko lan egokia italtarrak egiña da, ta ekarri zutenian esan omen zuten: zerbait ba zala uste genduen gure lana, bañan aldameneko Done Pedro'ren gizairudia begiratu diogun ezkerro, chiki arkitzen gera. Alakoa da izan ere Arizmendi'ren eskuetatik ateratako Done Pedro'ren gizairudi arrigarria.

Arizmendi'ren zenbait lan geyago ere badaukazkigu oraindik. Askuak ziran aste-donerako egiñak Andre Maria'ren eleizan gordetzen ziranak. Geyenak chirchillatu ziran ordia. Begiramenik batere gabe bate-tik bestera ibildu zituzten, ta sur-tara puska batzuek, besteak banakatu, buru bat eche baten, eskuen bat bestean, ezer guchi gelditu da. Jasoeta-koakin lengoratu zan Kristo'ren jechipena Polloe'n iltegiko eleizachoa dagoena.

Badira urte batzuek len bezela aste-doneko eleizbirak egiteko asmoa artu zala. Ostegun-donez egin zan Done Bizente'n, ostiral-donez Andre Maria'ren eleizatik. Gizaaurudiak antolatu, berritu ta apaintzeko asmoa artu zan. Bañan asmoetatik aurrera etzan ezerchore egin.

Done Bizente'ko eleiza bakarra gelditu zan, ta eleiz onetatik irteten da ostiral-donean Jauna'ren illegortziko eleizbira.

Asmo geyago ere azaldu izan da zenbait mingañetan: eleizbira ikusgarriak antolatzia ozte aundiak bildutzeko, udan zezenketakin bezela.

Ez genduke besterik bear. Eleizkizunak ere *cherri-tratu* biurtzia.

Ez dezala nai Jaungoikoak, beñere orrelako lotzagarrizko gauzik donostiarrek egitia.

Geldi bitez kanpoko ozteentzat zezenketak eta zaldi lasterketak. Eleizkizunak gure arimaren onerako bakar bakarrik bear ditugu.

M. UGALDE

